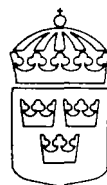

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1986/87:14

om bidrag till sjukförsäkringen m. m.
(prop. 1986/87:100)

SfU
1986/87:14

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1986/87:100, bil. 7 (socialdepartementet), litt. D 1 Bidrag till sjukförsäkringen och litt. D 4 Vissa yrkesskadeserättningar m. m.

I anslutning till anslaget Bidrag till sjukförsäkringen behandlar utskottet regeringens förslag att fr. o. m. den 1 juli 1987 avskaffa det s. k. avgiftsfria året för ålderspensionärer och införa avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård. Utskottet godtar förslagen i princip men anser att förändringarna bör genomföras först fr. o. m. den 1 januari 1988. Beträffande avskaffandet av det s. k. avgiftsfria året anser utskottet dessutom att detta bör förbindas med en spärregel efter mönster av vad som gäller för avdrag från sjukpenning vid sjukhusvård. Beträffande avdraget från föräldrapenning vid förlossningsvård anser utskottet att reglerna bör utformas så att avdrag kommer att göras från utgående föräldrapenning även om den försäkrade kvinnan valt att inte ta ut föräldrapenning för just de dagar hon vistas på BB.

Utskottet anser att det bör ankomma på regeringen att utforma förslag som tillgodoser utskottets önskemål i fråga både om det s. k. avgiftsfria året och om avdraget från föräldrapenning. Utskottet föreslår i detta sammanhang under rubriken Ytterligare regelöversyn att regeringen även uppmärksammar de frågor om avdrag från sjukpenning vid sjukhusvård som aktualiserats av de föreslagna nya bestämmelserna om sjukpenning vid korttidssjukdom.

Utskottet föreslår vidare med anledning av två motioner att regeringen ges till känna att 16-årsgränsen för rätt till sjukpenning bör slopas.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till beräkning av anslagen med den justering som följer av att det s. k. avgiftsfria året enligt utskottets förslag avskaffas ett halvår senare än regeringen föreslagit. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om höjning av vissa socialavgifter.

Till betänkandet har fogats nio reservationer och ett särskilt yttrande.

FEMTE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1986/87:100, bil. 7 (socialdepartementet) under litt. D punkt 1 Bidrag till sjukförsäkringen (s. 57–59) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till sjukförsäkringen* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 5 703 000 000 kr. och under litt. D punkt 4 Vissa yrkesskadeersättningar m. m. (s. 63 och 64) föreslagit riksdagen att till *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

Vidare har regeringen föreslagit riksdagen att anta inom socialdepartementet upprättade förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m. m. och lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

Lagförslagen redovisas i bilaga 1 till betänkandet.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1986/87:69

1986/87:Sf104 av Karin Israelsson m. fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts beträffande avslag på höjningen av egenavgifterna.

1986/87:Sf105 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen, under förutsättning av bifall till yrkande 1 i motionen, beslutar avslå förslaget till höjning av sjukförsäkringsavgifterna i 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter.

Yrkande 1 i motion 1986/87:Sf104 och yrkandena 1 och 2 i motion 1986/87:Sf105 har behandlats i betänkandet SfU 1986/87:12.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1985/86

1985/86:Sf283 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

21. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillsättande av en utredning om samordnad vuxenrehabilitering.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om slopat friår i sjukvården.

1986/87:Sf211 (motivering i motion So208) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att det s. k. avgiftsfria året avvecklas först den 1 januari 1988.

1986/87:Sf213 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

SfU 1986/87:14

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande samordnad vuxenrehabilitering.

1986/87:Sf214 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas .

1. att riksdagen beslutar avslå förslaget i proposition 1986/87:100 om införande av avgift för förlossningsvård.

1986/87:Sf220 av Rinaldo Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ändrad sjukpenning i samband med löneförhandlingar.

1986/87:Sf228 av Bengt Kronblad (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn och förslag om införandet av rätten till inplacering i sjukpenningklass som studerande, relaterat på studiestödet.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att ta bort 16-årsgränsen för rätt till inplacering i sjukpenningklass.

1986/87:Sf236 (motivering i motion So215) av Bengt Westerberg m. fl. vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande sjukpenning vid institutionsvistelse för missbruk.

1986/87:Sf239 (motivering i motion So615) av Alf Svensson (c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förbättring av sjuklönen för hemarbetande i enlighet med vad som anförs i motionen.

1986/87:Sf254 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen avslår förslaget om höjning av arbetsskadeavgiften.

1986/87:Sf262 av Arne Kjörnsberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om försöksverksamhet med sjukskrivning och förtidspension.

1986/87:Sf269 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget i proposition 1986/87:100 bil. 7 C 2 om avdrag på föräldrapenning vid förlossningsvård.

1986/87:Sf272 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag i budgetpropositionen 1987 om slopat friår på sjukhus för pensionärer.

2. att riksdagen beslutar att under bil. 7 socialdepartementet, D 1 Bidrag till sjukförsäkringen, anvisa 540 milj. kr. utöver regeringens förslag.

1986/87:Sf275 av Göran Magnusson och Yngve Wernersson (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att även ålderspensionär skall betala högst en tredjedel av pensionen per dag räknad i sjukhusavgift.

1986/87:Sf284 av Görel Bohlin och Gullan Lindblad (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om åtgärder för att hindra att kompensation för vid sjukdom bortfallen inkomst blir större än arbetsinkomsten.

1986/87:Sf288 av Karin Israelsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå förslaget att införa en BB-avgift.

1986/87:Sf289 av Bengt Kronblad och Nils Nordh (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att införa en begränsningsregel så att även ålderspensionärer betalar högst en tredjedel av pensionen per dag räknat i sjukhusavgift.

1986/87:Sf296 av Ingvar Björk och Birger Rosqvist (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att samma regler för sjukhusavgiftens storlek skall gälla för ålderspensionärer som för sjukpenningplacerade.

1986/87:Sf309 av Margitta Edgren och Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av begreppet partiell sjukskrivning i enlighet med Trelleborgsprojektet.

1986/87:Sf317 av Björn Ericson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om att åldersgränsen 16 år bör slopas vid rätt att uppbära sjukpenning.

1986/87:Sf323 av Agne Hansson och Gösta Andersson (c) vari yrkas
2. att riksdagen beslutar avslå förslaget i regeringens budgetproposition om en höjning av egenavgiften till sjukförsäkringen med 0,3 procentenheter.

1986/87:Sf326 av Barbro Sandberg och Charlotte Branting (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ålderspensionärernas avgifter vid sjukhusvård.

1986/87:Sf329 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

1 a) att riksdagen beslutar att fr. o. m. den 1 januari 1988 i enlighet med motionens förslag införa nya regler i sjukpenningförsäkringen.

2. att riksdagen under förutsättning av bifall till yrkande 1 ovan beslutar att sjukförsäkringsavgiften fr. o. m. den 1 januari 1988 skall sänkas med 0,50 procentenheter och folkpensionsavgiften höjas med 0,50 procentenheter.

1986/87:Sf335 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen avvisar regeringens förslag om att avgiftsbelägga barnafödande.

1986/87:Sf336 av Alf Svensson (c) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om att ta bort friåret i sjukvården för pensionärer.

1986/87:Sf337 av Stig Josefson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar upphäva 3 kap. 11 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring.

1986/87:Sf346 (motivering i motion Sk462) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag till höjda arbetsgivaravgifter från den 1 januari 1988.

1986/87:Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bil. 7 beslutar avslå det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

1986/87:Sf349 av Margareta Andrén m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändrade regler i sjukförsäkringen så att kompensationsnivån fr. o. m. budgetåret den 1 juli 1987 sänks till 80 % under de första 30 dagarna per år för vilka sjukpenning utbetalas,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag till höjning av arbetsskadeavgiften.

1986/87:A260 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter vad avser höjning av arbetsmarknadsavgift.

Socialutskottet har yttrat sig över motionerna Sf275, Sf289, Sf296 och Sf348 yrkande 4. Socialutskottets yttrande, SoU 1986/87:6 y, återfinns som bil. 2 till betänkandet.

Motion A260 yrkande 5 har överlämnats till socialförsäkringsutskottet från arbetsmarknadsutskottet i dess yttrande AU 1986/87:1 y. Yttrandet, som finns intaget som bil. 3 till betänkandet, berör även frågor som behandlats i betänkandet SfU 1986/87:11.

Utskottet

D 1. Bidrag till sjukförsäkringen

Inledning

Sjukförsäkringen finansieras till 85 % genom socialavgifter från arbetsgivare och egenföretagare. Återstående 15 % finansieras genom statsbidrag över anslaget D 1. Bidrag till sjukförsäkringen.

Sjukförsäkringen lämnar sjukvårdsersättning i samband med läkarvård och läkemedelsinköp, tandvård, sjukhusvård och viss annan sjukvård samt för sjukresor. Vidare ger försäkringen rätt till sjukpenning vid sjukdom.

De sammanlagda utgifterna för sjukförsäkringen under budgetåret 1987/88 beräknas till 38 020 milj. kr. Statsbidraget beräknas till 5 703 milj. kr.

I anslutning till förevarande anslag behandlar utskottet nedan ett motionsyrkande från den allmänna motionstiden 1985/86 och motionsyrkanden från den allmänna motionstiden i år med anknytning till sjukpenningförsäkringen och till anslagsberäkningen samt två motionsyrkanden som väckts med anledning av proposition 1986/87:69 om förbättrad kompensationsnivå vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn. Motionsyrkanden som berör bestämmelserna om ersättning vid sjukvård kommer att behandlas i ett senare betänkande tillsammans med en väntad proposition om ersättningar till sjukvårdshuvudmännen för läkarvård m. m.

Sjukpenningförsäkringen

Allmänt om sjukpenning

Den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring (AFL) och bosatt i Sverige skall vara inskriven hos allmän försäkringskassa fr. o. m. den månad då han fyller 16 år. Inskrivningen medför rätt till sjukpenning om den

försäkrades sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst 6 000 kr. Den sjukpenninggrundande inkomsten motsvarar den inkomst i pengar eller vissa naturaförmåner som den försäkrade kan antas för år räknat komma att tills vidare erhålla av eget arbete, antingen på grund av anställning eller genom annat förvärvsarbete.

Sjukpenning utgår vid sjukdom som sätter ned arbetsförmågan med minst hälften. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning och i annat fall halv sjukpenning. Sjukpenningen avses ge 90 % kompensatio- tion för det inkomstbortfall som sjukdomen orsakar.

Två motioner berör *möjligheten att tillhöra sjukförsäkringen*. Bengt Kronblad begär i motion Sf228 yrkande 2 och Björn Ericson i motion Sf317 ett tillkännagivande om att den nedre åldersgränsen 16 år bör slopas.

Förslag av denna innebörd har lagts fram såväl av socialpolitiska samordningsutredningen i betänkandet (SOU 1979:94) En allmän socialförsäkring som av sjukpenningkommittén i betänkandet (SOU 1981:22) Sjukersättningsfrågor. Utskottet, som behandlade frågan senast i sitt betänkande SfU 1982/83:17, fann det då angeläget att frågan löstes men ansåg samtidigt att den fortsatta beredningen av frågan i regeringskansliet borde avvaktas.

Något förslag angående 16-årsgränsen i sjukförsäkringen har ännu inte lagts fram av regeringen. Utskottet kan inte finna några bärande skäl att avskära ungdomar som förvärvsarbetar innan de fyllt 16 år från rätten till sjukpenning. Ett förslag om slopande av denna gräns bör därför föreläggas riksdagen. Detta bör med bifall till motionerna Sf228 yrkande 2 och Sf317 ges regeringen till känna.

Två motioner rör frågor med anknytning till beräkningen av en försäkrads sjukpenninggrundande inkomst.

I motion Sf220 begär Rinaldo Karlsson ett tillkännagivande om att *retroaktiv sjukersättning* skall kunna utgå till i första hand dem som varit långtidssjuka och som på grund av att löneförhandlingarna på arbetsmarkna- den dragit ut på tiden inte har fått sin sjukpenning beräknad efter rätt inkomstunderlag.

Möjligheten att beräkna ett retroaktivt sjukpenningtillägg har utretts av sjukpenningkommittén och redovisats i kommitténs slutbetänkande (SOU 1983:48) Egenföretagares sjukpenning m. m. Kommittén gjorde en skiss på hur ett retroaktivt sjukpenningtillägg skulle kunna utformas men fann det med hänsyn till de ökade kostnader som ett sådant tillägg skulle medföra inte möjligt att lägga fram något förslag. Kommittén uttryckte förståelse för kraven på att frågan fick en lösning och ansåg att en ny prövning borde ske sedan de ekonomiska förutsättningarna härför förbättrats och ytterligare erfarenheter kunnat vinnas från arbetsmarknaden av hur problemen kunnat lösas avtalsvägen.

Utskottet behandlade frågan senast i betänkandet SfU 1983/84:24. Utskot- tet var då i avvaktan på resultatet av beredningen inom regeringskansliet av det nyss nämnda kommittébetänkandet inte berett att göra några uttalanden i frågan.

Utskottet delar uppfattningen att en lösning av problemet med sjukpen- ningtillägg vid retroaktiva löneförhöjningar skulle vara kostsam och kompli- cerad. Ekonomiska förutsättningar för en sådan reform saknas alltså, varför utskottet avstyrker bifall till motion Sf220.

I motion Sf228 yrkande 1 föreslår Bengt Kronblad att en elev som avslutar sin utbildning utan att ha en fastställd *sjukpenninggrundande inkomst* skall kunna få en sådan, relaterad till det studiestöd eleven haft.

Sjukpenningen är avsedd som kompensation för inkomstbortfall på grund av sjukdom. Det skulle enligt utskottets mening föra alltför långt att relatera en försäkrads sjukpenninggrundande inkomst till ett tidigare studiestöd som han har uppburit. Utskottet avstyrker därför bifall även till motion Sf228 yrkande 1.

Kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen m. m.

I syfte att åstadkomma *besparingar inom sjukförsäkringen* läggs i två motioner fram förslag om sänkning av kompensationsnivån m. m.

I motion Sf329 yrkande 1 a av Nils Carlshamre m. fl. föreslås att kompensationsnivån fr. o. m. den 1 januari 1988 sänks till 80 % under de tre första månaderna av en sjukperiod, dock högst tre månader under ett år. I motionen föreslås också att kompensationsnivån inom föräldraförsäkringen generellt sänks till 80 %, en fråga som utskottet behandlar i betänkandet SfU 1986/87:17. Motionärerna beräknar att förslagen medför en besparing inom sjukpenning- och föräldraförsäkringarna med 2 miljarder kronor per år.

I motion Sf349 yrkande 1 av Margareta Andrén m. fl. föreslås att kompensationsnivån under de första 30 sjukdagarna per år sänks till 80 %. Detta tillsammans med förslaget i samma motion om s. k. effektiv insjuknandedag, vilket förslag behandlats i utskottets betänkande SfU 1986/87:12, beräknas i motionen leda till en minskning av statens kostnader för sjukförsäkringen med ca 1 miljard kronor.

Utskottet har tidigare i av riksdagen godkända betänkanden (se senast SfU 1985/86:16) avstyrkt liknande förslag som de nu förevarande om besparingar inom sjukförsäkringen med hänvisning till de kännbara effekter besparingarna skulle medföra för de försäkrade. Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sina tidigare ställningstaganden och avstyrker bifall till motionerna Sf329 yrkande 1 a och Sf349 yrkande 1.

Ytterligare en motion berör kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen. Görel Bohlin och Gullan Lindblad anför i motion Sf284 att kompensationen vid sjukdom kan överstiga den förlorade inkomsten i fall då en anställd försäkrad har sin sjukpenninggrundande inkomst grundad inte bara på lön utan också på olika *naturaförmåner* som får behållas vid sjukdom. De begär en utredning om åtgärder för att förhindra en sådan överkompensation.

Riksdagen har vid de tre senaste årens riksmöten på förslag av utskottet avslagit motioner med liknande syfte. Utskottet har därvid framhållit att värdet av naturaförmåner vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst m. m. med nödvändighet bygger på en schablonmässig beräkning. Så t. ex. ingår endast vissa slag av naturaförmåner i beräkningsunderlaget. Möjligheten att utnyttja förmånerna under sjukdom varierar också avsevärt mellan olika försäkrade. Skulle förmånerna i fråga undantas helt från beräkningsunderlaget för sjukpenninggrundande inkomst skulle detta leda till en för låg sjukpenning. För en helt rättvisande kompensationsnivå

erfordras en särskild utredning vid varje sjukfall om i vilken utsträckning förmånerna kunnat utnyttjas. Kostnaden för administrationen av ett sådant utredningsförfarande skulle inte svara mot de besparingar som skulle kunna göras i de fall sjukpenningen reducerades i förhållande till de under sjukdomstiden utnyttjade naturaförmånerna.

Utskottet finner inte att något nytt har framkommit som bör föranleda riksdagen att ändra sitt ställningstagande. Utskottet avstyrker därför motion Sf284.

Egenföretagares och hemarbetandes sjukpenningsskydd

Den som har inkomst av annat förvärsarbete än anställning har möjlighet att välja *karenstid* inom sjukpenningförsäkringen om 3 eller 30 dagar. Val av karenstid föranleder en motsvarande nedsättning av sjukförsäkringsavgiften. Om anmälan om karenstid gjorts, kan den försäkrade övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid under förutsättning att han inte fyllt 55 år. Ändringen i karenstiden får dock inte tillämpas vid sjukdom som har inträffat innan ändringen blivit gällande.

Stig Josefson m. fl. anser i motion Sf337 att det nämnda kravet på att den försäkrade ej skall ha fyllt 55 år vid övergång till kortare karenstid skall tas bort.

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om att åldersgränsen 55 år skall slopas vid de två senaste riksmötena. I sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1985/86:16 erinrade utskottet om att villkoren för övergång till kortare karenstid fr. o. m. den 1 januari 1986 mjukats upp genom att ett tidigare villkor om att den försäkrade måste ha god hälsa tagits bort. Det kvarvarande åldersvillkoret fick ses som ett resultat av en försäkringsmässigt kalkylerad risk, och avskaffandet av detta villkor skulle enligt utskottets mening rubba förutsättningarna för försäkringens finansiering. Utskottet, som avstyrkte bifall till motionen i fråga, vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker bifall till motion Sf337.

Fr. o. m. den 1 januari 1986 har den frivilliga sjukpenningförsäkringen byggts ut. Den omfattar alla som inte är obligatoriskt försäkrade för en sjukpenning som uppgår till garantinivån inom föräldraförsäkringen, för närvarande 60 kr. per dag, och som inte uppbär hel ålders- eller förtidspension. Det högsta ersättningsbeloppet skall motsvara garantinivån och lägsta beloppsnivån är 20 kr. Samtidigt har *möjligheterna att bli hemmakeförsäkrad* inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen upphört, och försäkringen har bibehållits endast för den som var hemmakeförsäkrad vid utgången av år 1985. Rätten att stå kvar i försäkringen gäller till dess den försäkrade får en sjukpenninggrundande inkomst eller tecknar frivillig sjukpenningförsäkring för ett sjukpenningbelopp om lägst 20 kr. per dag.

I motion Sf239 yrkande 2 av Alf Svensson begärs förslag om förbättring av försäkringsskyddet för hemarbetande med barn under 16 år så att sjukersättning motsvarande garantinivån inom föräldraförsäkringen kan utgå.

Motsvarande motionsyrkande har tidigare avstyrkts av utskottet i de av riksdagen godkända betänkandena SFU 1984/85:20 och SFU 1985/86:16. Utskottet har därvid hänvisat till att det inte finns anledning att, samtidigt

som möjligheten att teckna frivillig sjukpenningförsäkring för ett belopp motsvarande garantibeloppet införts, förorda ett motsvarande försäkrings-skydd inom den allmänna försäkringen. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker bifall till motion Sf239 yrkande 2.

Rehabilitering

Bengt Westerberg m. fl. tar i motionerna 1985/86:Sf283 yrkande 21 och 1986/87:Sf213 yrkande 8 upp frågan om *samordnad vuxenrehabilitering*. Motionärerna anser att den medicinska rehabiliteringen är eftersatt samt att arbetsmarknadsåtgärder och sociala, psykologiska eller psykiatriska insatser bör samordnas med medicinska. I motionen till förra årets riksmöte anges också att en utredning bör tillsättas för att bl. a. överväga hur samordningen mellan statliga, landstingskommunala och primärvårdande myndigheter skall utformas.

Två motioner till årets riksmöte berör reglerna för *partiell sjukskrivning*. Arne Kjörnsberg anser i motion Sf262 att de försök med möjlighet till fjärdedels sjukskrivning som pågår inom vissa orter i landet bör utvidgas till att gälla sjukskrivning och förtidspension för personer med vissa typer av besvär, såsom reumatiska sjukdomar, psoriasis och vissa depressiva tillstånd. Margitta Edgren och Kjell-Arne Welin anser i motion Sf309 att man med hänsyn till de erfarenheter som vunnits redan nu bör planera för en utvidgning av försöken med flexibel sjukskrivning.

Enligt 3 kap. 7 § AFL utgår sjukpenning vid sjukdom som orsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning, i annat fall halv sjukpenning. Som nämns i motionerna finns emellertid möjlighet att bedriva försöksverksamhet inom sjukförsäkringsområdet. Enligt reglerna för försöksverksamheten utges sjukpenning vid sjukdom som orsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Förutom hel och halv sjukpenning kan även utges tre fjärdedels eller en fjärdedels sjukpenning. Sådan försöksverksamhet får enligt gällande regler bedrivas längst till utgången av juni 1987. Regeringen har emellertid i proposition 1986/87:133 föreslagit bl. a. att försöksverksamheten med flera ersättningsnivåer inom sjukpenningförsäkringen förlängs till utgången av år 1988.

I augusti 1985 tillsattes en kommitté (S 1985:2) för att göra en översyn av främst sjukförsäkringens regler och uppgifter när det gäller förebyggande åtgärder och i samband med rehabilitering. Kommittén, som kallar sig rehabiliteringsberedningen, har till uppgift bl. a. att undersöka om det går att samordna rehabiliteringsinsatserna på ett bättre sätt än för närvarande samt att klarlägga ansvarsfrågorna i rehabiliteringsarbetet och ta ställning till om försäkringskassorna skall ges en mera aktiv och pådrivande roll. Vidare ingår i beredningens uppdrag att utreda om det är möjligt att göra sjukpenningförsäkringen mera flexibel med ett utökat antal ersättningsnivåer.

Enligt vad utskottet erfarit räknar rehabiliteringsberedningen med att avlämna sitt betänkande vid eller strax efter årsskiftet 1987-1988. Utskottet anser att betänkandet bör avvaktas och avstyrker bifall till motionerna 1985/86:Sf283 yrkande 21 och 1986/87:Sf213 yrkande 8, 1986/87:Sf262 och 1986/87:Sf309.

I motion Sf236 begär Bengt Westerberg m. fl. ett tillkännagivande av vad som i motion So215 anförs beträffande *sjukpenning vid institutionsvistelse för missbruk*. Motionärerna hävdar att sjukpenning vid institutionsvistelse bara utgår om den som vårdas kommit dit genom socialtjänsten, att missbrukare som önskar vara anonyma och få vård utan socialtjänstens försorg får svårigheter att klara det ekonomiskt och att risken därför är stor att insatser mot missbruket fördröjs tills problemen har förvärrats.

Förutsättningen för att en försäkrad skall få sjukpenning är, såsom nyss framhållits, att hans arbetsförmåga är nedsatt med minst hälften. En försäkrads arbetsförmåga skall anses vara nedsatt också i den mån han är hindrad att utföra förvärvsarbete till följd av rehabiliteringsåtgärd. Rehabilitering kan vara av medicinsk, yrkesinriktad eller social art. Sjukpenning utgår däremot enligt 3 kap. 15 § AFL inte bl. a. om den försäkrade är intagen i ett sådant hem som är anpassat för särskilt noggrann tillsyn av ungdomar som bereds vård med stöd av lagen (1981:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som sjukskrivs av läkare får normalt uppbära sjukpenning. Undantag är om försäkringskassan av speciella skäl inte godkänner läkarens bedömning. Sjukpenning utgår alltså även vid rehabilitering oavsett om den är av medicinskt, yrkesinriktad eller socialt slag. Det förekommer att försäkringskassan kräver att det finns en behandlingsplan upprättad vid den institution där en missbrukare vistas för rehabilitering. Någon direkt koppling mellan åtgärder inom socialtjänsten och rätt att uppbära sjukpenning finns däremot inte. Frånsett den nämnda bestämmelsen att sjukpenning inte utgår i vissa fall till försäkrade som tagits om hand på samhällets bekostnad.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion Sf236 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Pensionärernas vårdavgifter vid sjukhusvård

Ersättning för sjukhusvård utges från den allmänna försäkringen till dem som driver sjukhusen (landstingskommunerna och de kommuner som är sjukvårdshuvudmän). Regeringen fastställer med stöd av 2 kap. 4 § AFL grunderna för ersättningen. Grunderna bygger på överenskommelser som regelbundet träffas med Landstingsförbundet. T. o. m. år 1986 har sjukförsäkringen betalat en ersättning till sjukvårdshuvudmännen beräknad per vård dag. Fr. o. m. år 1987 beräknas ersättning schablonmässigt i förväg och ersättningen ingår i den allmänna sjukvårdsersättningen.

För den som är sjukpenningförsäkrad görs samtidigt ett avdrag på sjukpenningen för varje dag som den försäkrade vistas på sjukhuset, för närvarande 55 kr. (3 kap. 4 § andra stycket AFL). Avdraget får dock enligt samma lagrum uppgå till högst en tredjedel av sjukpenningens belopp.

För pensionärer som har hel ålderspension eller hel förtidspension utges enligt 2 kap. 12 § AFL ersättning från den allmänna försäkringen för sammanlagt högst 365 dagars sjukhusvård. Då dessa personer i allmänhet inte uppbär någon sjukpenning kan som regel något sjukpenningavdrag inte göras. Inte heller görs något avdrag från pensionen. Pensionärer kan således – till skillnad från personer med förvärvsinkomst – åtnjuta helt kostnadsfri

sjukhusvård under sammanlagt 365 dagar (det s. k. avgiftsfria året). Motivet för denna avgiftsfrihet som genomfördes i etapper fram till år 1970, var att förbättra sjukförsäkringskyddet i samband med att vårdavgifterna vid sjukhusvård höjdes. Ett annat motiv för den fria sjukhusvården under ett år torde enligt propositionen ha varit att göra sjukhusvård på grund av mer akuta sjukdomar avgiftsfri till skillnad från varaktig sjukhusvistelse.

När ersättning för sjukhusvård upphört att utgå från försäkringen är sjukvårdshuvudmännen hänvisade till att själva ta ut vårdavgift av pensionärerna med stöd av 17 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Denna avgift får uppgå till högst 55 kr. per vård dag. Det finns dock möjlighet för en pensionär att få vårdavgiften nedsatt. I den överenskommelse som träffades mellan staten och sjukvårdshuvudmännen år 1985 med anledning av riksdagens beslut att avskaffa differentierade vårdavgifter för pensionärer fr. o. m. den 1 april 1986 (prop. 1985/86:43, SoU 9, rskr. 98) förutsätts nämligen att avgiftsnedsättning skall medges vid behov. Ett skäl för nedsättning av avgifterna är enligt överenskommelsen pensionärens behov av och möjlighet att betala kostnaden för egen bostad. Ett annat skäl är att pensionären behöver medel för särskilda rehabiliteringsinsatser. Information skall ges till berörda pensionärer om möjligheten till nedsättning av vårdavgiften.

I propositionen föreslås att det s. k. avgiftsfria året tas bort för ålderspensionärer fr. o. m. den 1 juli 1987. Departementschefen hänvisar bl. a. till att pensionärernas ekonomiska förhållanden avsevärt förbättrats sedan år 1970. ATP-pensionärerna har blivit allt fler och folkpensionsförmånerna har successivt förbättrats. Departementschefen erinrar också om att i propositionen samtidigt föreslås förbättrade villkor för kommunalt bostadstillägg fr. o. m. den 1 januari 1988.

SlopanDET av det avgiftsfria året beräknas i propositionen leda till en utgiftsminskning för budgetåret 1987/88 för sjukförsäkringen om 540 milj. kr. Genom att sjukförsäkringens ersättning för sjukhusvård fr. o. m. år 1987 ingår i den allmänna sjukvårdsersättningen får dock staten ingen automatisk minskning i försäkringsutgifterna för år 1987. För att besparingen för år 1987 skall komma staten till godo avses den allmänna sjukvårdsersättningen till sjukvårdshuvudmännen bli nedsatt med 270 milj. kr.

I motionerna Sf203 yrkande 4 av Olof Johansson m. fl., Sf272 yrkande 1 av Lars Werner m. fl. och Sf336 yrkande 5 av Alf Svensson hemställs om avslag på förslaget. Motionärerna anser att förslaget innebär en alltför stor försämring framför allt för de sämst ställda pensionärerna.

I motionerna Sf275 av Göran Magnusson och Yngve Wernersson, Sf289 av Bengt Kronblad och Nils Nordh samt Sf296 av Ingvar Björk och Birger Rosqvist hänvisar motionärerna till den spärregel som finns för avdrag från sjukpenning vid sjukhusvård. De begär att en motsvarande regel skall införas för pensionärernas vårdavgift. I motion Sf348 yrkande 4 hemställer Nils Carlshamre m. fl. om avslag på det framlagda förslaget. Motionärerna förklarar att de i princip biträder att det avgiftsfria året avskaffas men att de önskar ett nytt förslag kompletterat med en spärregel för pensionärens avgiftsskyldighet, likvärdig med den som gäller för sjukpenningförsäkrade.

I motion Sf326 hänvisar Barbro Sandberg och Charlotte Branting till vad

som gäller för personer som uppbär sjukpenning samt föreslår att förslaget ses över, så att inte pensionärer utan eller med låg ATP, såsom sjuka och handikappade förtidspensionärer, drabbas onödigt hårt när de får ålderspension.

I motion Sf211 slutligen hemställer Bengt Westerberg m. fl. med hänvisning till att förbättringarna av villkoren för kommunalt bostadstillägg föreslås träda i kraft först den 1 januari 1988 att det s. k. avgiftsfria året avvecklas först vid samma tidpunkt.

Socialförsäkringsutskottet har inhämtat socialutskottets yttrande över motionerna Sf275, Sf289, Sf296 och Sf348 yrkande 4.

Socialutskottet har i sitt yttrande 1986/87:6 y anfört att utskottet, som inte har att yttra sig över förslaget om avskaffande av det s. k. friåret för ålderspensionärer, delar den syn som kommer till uttryck i motionerna, nämligen att en förändring av avgiftsskyldigheten aktualiserar frågan om en spärregel som skyddar de sämst ställda pensionärerna mot att drabbas av en orimligt hög avgift vid sjukhusvård. De möjligheter som nu finns till nedsättning av avgiften efter en individuell prövning av behovet förutsätter att pensionären själv begär nedsättning och redovisar motiven härför. Vid ett avskaffande av det s. k. fria året ökar antalet pensionärer som har att erlägga vårdavgift. Många enstaka korta vårdtillfällen kommer att omfattas av avgiftsuttaget. I det läget behövs enligt socialutskottets uppfattning en mera schabloniserad regel för att skydda pensionärer med låga inkomster. Socialutskottet har också crinrat om att nedsättning enligt nuvarande avtal främst anknyter till pensionärernas behov av egen bostad och/eller medel för rehabiliteringsinsatser. Den situationen att pensionären har små inkomster eller svag ekonomi i övrigt har inte i sig berörts i avtalet. Socialutskottet anser att det finns skäl att nu införa en ytterligare begränsning vilken skyddar pensionärer med låga pensionsinkomster mot att debiteras en avgift av 55 kr. per vård dag. En lösning som förespråkas i motionerna och som socialutskottet också ser som principiellt riktig vore att anknyta till de regler som gäller beträffande avdrag på sjukpenning. En liknande regel bör gälla för pensionärer som har att erlägga vårdavgift.

Det bör enligt socialutskottet ankomma på regeringen att utforma förslag i frågan och snarast framlägga detta för riksdagen. Socialutskottet har emellertid betonat att reglerna skall vara schabloniserade och enkla att tillämpa och att de inte skall innebära en individuell behovsprövning. Möjligheten till nedsättning med hänsyn till särskilda behov bör kvarstå vid sidan av den nu beskrivna begränsningsregeln.

Liksom departementschefen vill socialförsäkringsutskottet peka på att pensionärernas ekonomiska förhållanden avsevärt har förbättrats under senare år; ATP-pensionärerna har blivit allt fler och folkpensionsförmånerna har successivt förbättrats. Det framstår vidare enligt socialförsäkringsutskottets uppfattning som olämpligt med så disparata regler som för närvarande gäller i fråga om sjukhusvårdsavdrag för sjukpenningförsäkrade, för pensionärer under de första 365 vård dagarna och för pensionärer under senare vård dagar. Socialförsäkringsutskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns någon anledning att behålla den nuvarande generella avgiftsfriheten och att systemet med det avgiftsfria året för ålderspensionärer bör avskaffas.

Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna Sf203 yrkande 4, Sf272 yrkande 1 och Sf336 yrkande 5.

I två hänscenden har socialförsäkringsutskottet emellertid en annan uppfattning än regeringen gett uttryck åt i propositionen.

Socialförsäkringsutskottet instämmer i socialutskottets bedömning att en begränsningsregel behövs till skydd för pensionärer med låga inkomster och att en sådan regel måste vara schabloniserad och enkel att tillämpa. Den bör utformas efter mönster av vad som gäller för avdrag från sjukpenning. Hänsyn bör endast tas till pensionsförmåner från den allmänna försäkringen. Såsom socialutskottet anfört bör det ankomma på regeringen att utforma förslag i frågan.

Socialförsäkringsutskottet anser vidare att den utvidgade avgiftsskyldigheten bör träda i kraft först den 1 januari 1988, dvs. samtidigt med de förbättrade villkor för kommunalt bostadstillägg som föreslagits i propositionen och som bifallits av riksdagen (se SfU 1986/87:10, rskr. 175).

Propositionens förslag till ändringar i AFL i de delar förslaget rör det avgiftsfria året bör av lagtekniska skäl inte antas annat än tillsammans med den av utskottet begärda ändringen i hälso- och sjukvårdslagen.

Vad utskottet anfört om behovet av nytt förslag i dessa delar bör med anledning av motionerna Sf275, Sf289, Sf296 och Sf348 yrkande 4 ges regeringen till känna. Därigenom tillgodoses också motionerna Sf211 och Sf326. Det nya förslaget bör föreläggas riksdagen i så god tid att erforderliga lagändringar kan träda i kraft den 1 januari 1988.

Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård

För varje dag som en försäkrad vårdas på sjukhus görs som nämnts i föregående avsnitt ett avdrag från sjukpenningen med 55 kr. Något motsvarande avdrag görs inte på föräldrapenning vid förlossningsvård. I propositionen föreslås att sådant avdrag skall göras, dock med den skillnaden att föräldrapenning alltid skall utges med lägst garantinivån, som fr. o. m. den 1 januari 1987 är 60 kr. om dagen. Förslaget, som föreslås träda i kraft den 1 juli 1987, innebär att utgifterna för föräldraförsäkringen beräknas minska med drygt 20 milj. kr. per år.

I fyra motioner yrkas avslag på förslaget.

Lars Werner m. fl. anför i motion Sf214 yrkande 1 att det finns en uppenbar risk för att kvinnor från lågavlönade familjer i framtiden inte kommer att ha råd att ligga kvar på BB så länge som de skulle behöva. Motionärerna påpekar vidare att, även om kvinnor som vårdas för förlossningskomplikationer får uppbära sjukpenning och också vidkännas avdrag på den, de därefter har kvar sin rätt till föräldrapenning för motsvarande antal dagar. Motionärerna anför slutligen att den princip som uttalades av utskottet i betänkandet SfU 1984/85:12 att mödravård och förlossningsvård bör vara gratis bör gälla även fortsättningsvis.

Nils Carlshamre m. fl. uttalar i motion Sf269 att alla som vårdas på sjukhus bör betala vårdavgift enligt samma grunder och att reduktion av eller befrielse från avgift bör ske i förhållande till storleken av patientens inkomst,

inte olika för sjukpenning, föräldrapenning, pension eller annat. Motionärerna anser emellertid att propositionens förslag inte uppfyller kravet på likabehandling eftersom den som kan räkna tiden på BB som semester, kompensationsledighet eller tjänstledighet inte behöver vidkännas någon kostnad för förlossningsvården och har sin rätt till ledighet med föräldrapenning kvar ogravverad vid hemkomsten.

Karin Israelsson m. fl. anför i motion Sf288 att riksdagen tidigare har uttalat att vårdavgifter för sjukvård inte skall erläggas vid normalt barnafödande och att några nya skäl till förslaget inte har redovisats. Riksdagens beslut bör därför enligt motionärerna bli detsamma som tidigare.

Alf Svensson, slutligen, uttalar i motion Sf335 att Sverige behöver bli mer barnvänligt och att psykologiskt bör skapas det positiva klimat som behövs. Alf Svensson hemställer mot denna bakgrund att förslaget avvisas.

Riksdagen har, som berörts i ett par av motionerna, behandlat frågan om avdrag från föräldrapenningen vid förlossningsvård tidigare, nämligen våren 1985. I sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1984/85:12 instämde utskottsmajoriteten i den kritik som motionärer från m, c, fp och vpk riktat mot förslaget om avdrag från föräldrapenningen för att stå i strid med principen om att mödravård och förlossningsvård bör vara gratis, och avstyrkte förslaget. I en reservation (s) tillstyrktes förslaget.

Vid tiden för tillkomsten av lagen om allmän försäkring gav försäkringen ett begränsat ekonomiskt skydd mot inkomstbortfall när nyblivna föräldrar önskade vara lediga i samband med ett barns födelse. Det fanns därför då starka skäl för att underlåta att göra avdrag för förlossningsvården på kvinnans sjukpenning. Det ekonomiska stödet till nyblivna föräldrar har därefter radikalt förbättrats genom tillkomsten av föräldraförsäkringen och den successiva utbyggnaden av denna. I förhållande till de sammanlagda föräldrapenningförmåner som numera kan utgå med anledning av ett barns födelse ter sig det föreslagna avdraget om högst 55 kr. per dag under en kortare sjukhusvistelse enligt utskottets uppfattning som rimligt, särskilt som sociala hänsyn därutöver tagits genom att avdraget dels trappas av på samma sätt som avdrag på sjukpenning, dels över huvud taget inte berör föräldrapenning upp till garantinivån.

Det är därför såsom framhållits i propositionen inte motiverat att ha skilda regler för sjukhusvård på grund av sjukdom och motsvarande sjukhusvård i samband med förlossning. Utskottet godtar sålunda i princip regeringens förslag om att avdrag på föräldrapenning skall göras vid förlossningsvård och avstyrker bifall till motionerna Sf214 yrkande 1, Sf288 och Sf335.

Såsom påtalats i motion Sf269 finns det emellertid en risk för att en regel av den föreslagna utformningen leder till att avdrag för förlossningsvård inte kan göras därför att föräldrapenning inte tas ut för just de dagar kvinnan tillbringar på BB. Ett sådant resultat skulle kunna förhindras genom att avdrag från föräldrapenning för det antal dagar kvinnan legat på BB alltid görs när föräldrapenning börjar utges. Förslaget i propositionen bör därför ändras i enlighet med det anförda. Det bör ankomma på regeringen att utforma förslag i frågan och lägga fram detta för riksdagen i så god tid att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 1988.

Vad utskottet sålunda anfört bör med anledning av motion Sf269 ges regeringen till känna.

SfU 1986/87:14

Ytterligare regelöversyn

Såsom aktualiserats både i avsnittet om pensionärernas vårdavgifter och i avsnittet om avdrag från föräldrapenning är reglerna om avdrag från en förmån resp. om avgift vid olika former av sjukhusvård dåligt samordnade. Därutöver kommer – om riksdagen godkänner regeringens förslag om förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn, vilket utskottet tillstyrkt i sitt betänkande SfU 1986/87:12 – systemet att ytterligare kompliceras genom att den som uppbär timberäknad sjukpenning enligt det nya systemet kommer att uppbära sjukpenning och vidkännas avdrag för sjukhusvård endast för dagar som han skulle ha arbetat om han inte blivit sjuk. För fridagar under en timberäkningsperiod utgår ingen sjukpenning och sjukhusvårdsavdrag för dessa dagar kommer inte heller att kunna göras. Detta kan leda till otillfredsställande resultat. Regeringen bör därför i samband med arbetet på de förslag som utskottet hemställt om i de två föregående avsnitten även uppmärksamma denna fråga. Detta bör ges regeringen till känna.

Tandvård

Fr. o. m. den 1 februari 1987 har vissa ändringar vidtagits i tandvårdstaxan. Den har förenklats i flera avseenden och gjorts bruttointäktsneutral för vårdgivarna. Bl. a. har i taxan införts en bestämmelse om garantitider för vissa protetiska arbeten. Detta innebär att en tandläkare, som helt eller delvis gör om ett protetiskt arbete under garantitiden, med vissä undantag, inte får tillgodoräkna sig arvode eller ersättning för kostnader för tandtekniskt arbete. För att understryka det väsentliga i att alla tandläkare, som ett skydd för patienterna, är anslutna till en patientförsäkring för de åtaganden beträffande omgörning som följer av tandvårdstaxan föreslås att en bestämmelse om detta tas in i 2 kap. 3 § AFL. Krav på anslutning föreslås även för andra vårdgivare än privatpraktiserande tandläkare. Förslaget innefattar också i övrigt viss jämkning av lagrummet.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Resekostnader

I flertalet kommuner får i dag färdtjänsten inte användas för sjukresor, sannolikt beroende på att det genom sjukförsäkringen finns en ersättningsmöjlighet. På flera håll i landet har försäkringskassor och kommuner ändå börjat samverka för att finna lämpliga lösningar. För att öppna möjligheter för försäkringskassor att träffa överenskommelse med kommuner och landsting om ersättning från försäkringskassan enligt en förenklad modell för bl. a. sjukresor föreslås ett tillägg i 2 kap. 6 § AFL. Syftet är att begränsa försäkringens utgifter. Lagrummet föreslås vidare kompletterat så att resor i samband med vård eller behandling inom företagshälsovård och studerande-

hälsovård blir ersättningsberättigade. Det klargörs också att bemyndigandet för regeringen att fastställa grunder för resekostnadsersättning även omfattar resa i samband med tillhandahållande av hjälpmedel åt handikappade.

Utskottet har inte någon erinran mot förslaget.

Läkemedel

Vid läkemedelsinköp betalar patienten normalt sett halva kostnaden utöver ett karensbelopp på 30 kr., dock högst 55 kr. för varje inköpstillfälle. Kostnaderna därutöver betalas från sjukförsäkringen. För personer med stort behov av sjukvård och läkemedel finns också ett högkostnadsskydd.

I propositionen föreslås vissa förenklingar i regelsystemet och åtgärder för att minska försäkringens utgifter. Bl. a. skall de som fr. o. m. den 1 juli 1987 köper läkemedel få betala hela den faktiska läkemedelskostnaden, dock högst 60 kr. för varje inköpstillfälle, medan kostnaderna därutöver betalas av sjukförsäkringen. Ändringar föreslås i detta syfte i lagen om begränsning av läkemedelskostnader.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Socialavgifterna

I lagen (1981:691) om socialavgifter anges vilka socialavgifter som arbetsgivare och egenföretagare skall betala. Sådana avgifter är bl. a. sjukförsäkringsavgift och arbetsskadeavgift samt för arbetsgivare även arbetsmarknadsavgift.

Avgiften till *sjukförsäkringen* utgör 9,3 % av avgiftsunderlaget fr. o. m. år 1986. Som en följd av det föreslagna nya systemet för beräkning av ersättning från försäkringen vid kortare sjukfall och vid tillfällig vård av barn föreslås att sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare skall höjas med 0,8 procentenheter och egenavgiften till sjukförsäkringen med 0,3 procentenheter fr. o. m. den 1 januari 1988.

Arbetskadeförsäkringen redovisas utanför statsbudgeten och finansieras helt genom avgifter från arbetsgivare och egenföretagare. Avgiften till arbetskadeförsäkringen utgör fr. o. m. år 1980 0,6 % av avgiftsunderlaget och inkomsterna förs till en särskild fond. Arbetskadefonden kan enligt propositionen med nuvarande utveckling av inkomster och utgifter befaras vara slut vid utgången av år 1987. För att undvika att ett underskott uppstår på arbetskadefonden föreslås att arbetsskadeavgiften skall höjas med 0,3 procentenheter fr. o. m. den 1 januari 1988.

Statens kostnader för ersättningarna vid arbetslöshet och för utbildningsbidragen betalas till 65 % genom *arbetsmarknadsavgift* och till 35 % av budgetmedel. På samma sätt betalas också statens bidrag till permitteringslöneersättningar. Arbetsmarknadsavgiften uppgår för närvarande till 2,006 % av avgiftsunderlaget. I proposition 1986/87:100, bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) föreslås höjda nivåer inom arbetslöshetsersättningen. Efter som kostnaderna för detta enligt propositionen bör täckas av arbetsgivarmedel, föreslås en höjning av arbetsmarknadsavgiften med 0,154 procentenheter till 2,16 % från den 1 januari 1988.

I två motioner som väckts i anslutning till proposition 1986/87:69 om förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn yrkas avslag på förslaget till höjning av sjukförsäkringsavgiften. I den ena motionen, Sf104 yrkande 2, anför Karin Israelsson m. fl. att förslaget i fråga om den offentliga sektorn är överfinansierat, eftersom ökade utbetalningar inom sjukförsäkringen motsvaras av ökade skatteinkomster. Särskilt märklig synes motionärerna den föreslagna höjningen av egenavgiften vara, eftersom egenföretagarna i väsentliga avseenden inte omfattas av reformen. Motionärerna hävdar också att sjukförsäkringsavgifterna bättre borde avspegla den faktiska kostnaden för försäkringstagare i olika typer av företag. Sjukförsäkringsavgiften bör enligt motionärerna sänkas kraftigt i småföretag och för egenföretagarna. I den andra motionen, Sf105 yrkande 3, hemställer Nils Carlshamre m. fl. om avslag på förslaget under förutsättning att proposition 1986/87:69 avslås.

I motion Sf323 yrkande 2 hänvisar Agne Hansson och Gösta Andersson till företagens situation i Kalmar län som ett typiskt småföretagarlän och påtalar behovet att stärka enmansföretagens situation mot bakgrund av nyetableringsbehovet. Eftersom förslaget om höjning av egenavgifter till sjukförsäkringen motverkar en sådan strävan, bör det enligt motionärerna avvisas.

I motion Sf329 yrkande 2 av Nils Carlshamre m. fl. föreslås som en konsekvens av de förslag till besparingar inom bl. a. sjukförsäkringen som lagts fram i motionen att sjukförsäkringsavgiften skall sänkas med 0,50 procentenheter och folkpensionsavgiften höjas i motsvarande mån.

Nils Carlshamre m. fl. hemställer i motion Sf254 yrkande 3 – under hänvisning till att i motionen begärs en skyndsamt utredning och förslag till reformering av arbetsskadeförsäkringen samt i avvaktan på sådana förslag en förlängning av den s. k. samordningstiden – om avslag på förslaget om höjning av arbetsskadeavgiften.

Margareta Andrén m. fl., som inte heller anser att ökade resurser löser problemen inom arbetsskadeförsäkringen utan vill ha en översyn rörande samordningstiden, hemställer i motion Sf349 yrkande 5 också om att förslaget om höjning av arbetsskadeavgiften avslås.

Alf Wennerfors m. fl. yrkar i motion A260 yrkande 5 avslag på den föreslagna höjningen av arbetsmarknadsavgiften, med hänvisning till sin inställning i fråga om det statliga bidraget till arbetslöshetskassorna, till höjning av den statsbidragsberättigade dagpenningen och till höjning av det maximala utbildningsbidraget. Motionsyrkandet har överlämnats av arbetsmarknadsutskottet till socialförsäkringsutskottet.

I motion Sf346 hemställer Bengt Westerberg m. fl. för att underlätta avtalsrörelsen 1988 om avslag på regeringens förslag till höjda arbetsgivaravgifter.

Såvitt gäller den föreslagna höjningen av sjukförsäkringsavgiften har utskottet i sitt betänkande SfU 1986/87:12 tillstyrkt regeringens förslag om förbättrad kompensation vid korttidssjukdom m. m. Förslaget är med hänsyn till den avsevärda förbättring det innebär även för egenföretagare enligt utskottets uppfattning inte överfinansierat. Utskottet har också ovan avstyrkt förslagen i motion Sf329 om besparingar. Utskottet, som i annat sammanhang kommer att behandla socialavgiftsregler för småföretagare,

avstyrker därför bifall till motionerna Sf104 yrkande 2, Sf105 yrkande 3, Sf323 yrkande 2 och Sf329 yrkande 2.

Som skäl för den föreslagna höjningen av arbetsskadeavgiften har i propositionen anförts att arbetsskadefonden kan befaras vara slut vid utgången av år 1988. Utskottet godtar dessa skäl och avstyrker bifall till motionerna Sf254 yrkande 3 och Sf349 yrkande 5. De övriga yrkanden i motionerna Sf254 och Sf349 som rör arbetsskadeförsäkringen kommer utskottet att behandla i ett senare betänkande.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt av riksdagen godkända betänkande (AU 1986/87:11) om arbetsmarknadspolitiken tillstyrkt regeringens förslag beträffande de höjda ersättningsnivåerna vid arbetslöshet m. m. I yttrande AU 1986/87:1 y till socialförsäkringsutskottet instämmer arbetsmarknadsutskottet i vad som anförts i propositionen om att reformkostnaden bör täckas på det sätt regeringen har föreslagit, dvs. med en höjd arbetsmarknadsavgift. Ställningstagandena i dessa frågor innebär enligt yttrandet att arbetsmarknadsutskottet samtidigt avstyrker bl. a. ett motionsyrkande med alternativa förslag i dessa frågor från moderata samlingspartiet samt hemställer att socialförsäkringsutskottet föreslår riksdagen att med avslag på motion 1986/87:A260 yrkande 5 anta regeringens förslag om ändring av 2 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter i vad avser höjning av arbetsmarknadsavgiften.

Socialförsäkringsutskottet har ingen annan uppfattning än vad som kommit till uttryck i arbetsmarknadsutskottets yttrande. Utskottet avstyrker således bifall till motion A260 yrkande 5.

Som framgått anser utskottet således att de i propositionen föreslagna avgiftshöjningarna behövs. Utskottet avstyrker därför bifall också till motion Sf346.

Anslagsberäkningen m. m.

I propositionen föreslås att under anslaget Bidrag till sjukförsäkringen för budgetåret 1987/88 skall anvisas ett förslagsanslag av 5 703 000 000 kr.

I motion Sf272 yrkande 2 av Lars Werner m. fl. föreslås att anslaget skall höjas med 540 milj. kr. till följd av förslaget i samma motion om att det s. k. avgiftsfria året för ålderspensionärer skall behållas.

Utskottet, som ovan avstyrkt motionärernas förslag om att behålla det s. k. avgiftsfria året, avstyrker motion Sf272 yrkande 2. Med anledning av att det avgiftsfria året enligt utskottets förslag avskaffas först fr. o. m. den 1 januari 1988 kan dock någon sådan nedsättning av den allmänna sjukvårdersättningen för andra halvåret 1987 som förutskickats i propositionen inte göras. Till följd härav måste anslås 15 % av 270 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit. Utskottet har i övrigt inte någon erinran mot regeringens förslag till anslagsberäkning.

D 4. Vissa yrkesskadeersättningar m. m.

Utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning under denna punkt.

Utskottets inställning till förslagen till ändring i lagen om allmän försäkring och i hälso- och sjukvårdslagen såvitt rör det s. k. avgiftsfria året och avdrag från föräldrapenning har redovisats ovan. Med hänsyn härtill bör de i propositionen framlagda förslagen till dels lag om ändring i lagen om allmän försäkring såvitt rör 2 kap. 12 och 14 §§, 3 kap. 4 § samt 4 kap. 8 §, dels lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen avslås.

Beträffande de i proposition 1986/87:100 bilaga 7 framlagda, i detta betänkande behandlade lagförslagen i övrigt har, som framgått tidigare, utskottet inte någon erinran.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *möjligheten att tillhöra sjukförsäkringen*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf228 yrkande 2 och 1986/87:Sf317 ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
2. beträffande *retroaktiv sjukersättning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf220,
3. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf228 yrkande 1,
4. beträffande *besparingar inom sjukförsäkringen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf329 yrkande 1 a och 1986/87:Sf349 yrkande 1,
5. beträffande *naturaförmåner*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf284,
6. beträffande *egenföretagares karenstid*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf337,
7. beträffande *hemmamakeförsäkring*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf239 yrkande 2,
8. beträffande *samordnad vuxenrehabilitering*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf283 yrkande 21 och 1986/87:Sf213 yrkande 8,
9. beträffande *partiell sjukskrivning*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf262 och 1986/87:Sf309,
10. beträffande *sjukpenning vid institutionsvistelse för missbruk*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf236,
11. beträffande *pensionärernas vårdavgifter vid sjukhusvård*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf275, 1986/87:Sf289, 1986/87:Sf296 och 1986/87:Sf348 yrkande 4 och med anledning av propositionen och motionerna 1986/87:Sf211 och 1986/87:Sf326 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 4, 1986/87:Sf272 yrkande 1 och 1986/87:Sf336 yrkande 5 *dels* avslår de i propositionen framlagda förslagen till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 2 kap. 12 och 14 §§ och 3 kap. 4 § och till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. beträffande *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf269 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf214 yrkande 1, 1986/87:Sf288 och 1986/87:Sf335 *dels* avslår i propositionen framlagt förslag till ny lydelse av 4 kap. 8 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård och om ytterligare regelöversyn.

13. beträffande *tandvård och resekostnader*

att riksdagen antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i vad förslaget inte berörts under momenten 11 och 12 ovan.

14. beträffande *läkemedel*

att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m. m.,

15. beträffande *höjning av socialavgifter*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Sf104 yrkande 2, 1986/87:Sf105 yrkande 3, 1986/87:Sf254 yrkande 3, 1986/87:Sf323 yrkande 2, 1986/87:Sf329 yrkande 2, 1986/87:Sf346, 1986/87:Sf349 yrkande 5 och 1986/87:A260 yrkande 5 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

16. beträffande *medelsanvisning till sjukförsäkring m. m.*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf272 yrkande 2 till *Bidrag till sjukförsäkringen* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 5 744 000 000 kr.,

17. beträffande *medelsanvisning till vissa yrkesskadeersättningar m. m.*

att riksdagen med bifall till propositionen till *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

Stockholm den 23 april 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Ralf Lindström (s), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Margó Ingvarðsson (vpk), Sten Andersson i Malmö (m), Barbro Sandberg (fp), Kersti Johansson (c), Ingegerd Anderlund (s), Erik Janson (s), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Inger Hestvik (s).

Reservationer

1. Besparingar inom sjukförsäkringen (mom. 4)

Nils Carlshamre, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf329 kräver såväl det statsfinansiella som det samhällsekonomiska läget betydande besparingar. Socialförsäkringens transfereringar motsvarar ungefär en fjärdedel av landets privata konsumtion. Även regeringen framhåller i budgetpropositionen nödvändigheten av återhållsamhet med samhällsutgifterna. Utskottet delar denna uppfattning och finner att de i motion Sf329 yrkande 1 a föreslagna besparingarna inom sjukpenningförsäkringen inte nämnvärt påverkar den sociala standarden, allra helst med hänsynstagande till förslagen om kraftigt sänkta marginalskatter i motion 1986/87:Sk413 av Carl Bildt m. fl. angående skattepolitiken. Utskottet föreslår således att en självrisk införs i sjukpenningförsäkringen som i enlighet med förslaget i motion Sf329 innebär att kortare sjukperioder ger lägre kompensation.

Utskottet tillstyrker således förslaget i motion Sf329 yrkande 1 a om sänkt kompensationsnivå inom sjukförsäkringen. Regeringen bör lägga fram förslag till ändringar i lagen om allmän försäkring i enlighet med vad som anförts i motionen i så god tid att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 1988.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *besparingar inom sjukförsäkringen*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf329 yrkande 1 a och med anledning av motion 1986/87:Sf349 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Besparingar inom sjukförsäkringen (mom. 4)

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf349 att det statsfinansiella läget gör det nödvändigt att försöka finna besparingsmöjligheter även inom socialförsäkringarna. Besparingarna måste emellertid utformas så att belastningen på varje enskild individ blir så liten som möjligt och så att belastningen sprids ut på många människor. Förslaget i motion Sf349 om bl. a. sänkt kompensationsnivå inom sjukpenningförsäkringen till 80 % under de 30 första dagarna under ett år tillgodoser enligt utskottets uppfattning dessa krav. För den som har en genomsnittlig sjukpenning medför förslaget en sänkt ersättning per dag, före skatt, med ca 23 kr. Statens kostnader minskar med 874 milj. kr. per år.

Utskottet tillstyrker sålunda motion Sf349 yrkande 1 och anser att regeringen bör lägga fram förslag till förändrade regler i sjukpenningförsäkringen fr. o. m. den 1 juli 1987 i enlighet med vad som anförts i motionen.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

SfU 1986/87:14

4. beträffande *besparingar inom sjukförsäkringen*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf349 yrkande 1 och med avslag på motion 1986/87:Sf329 yrkande 1 a som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Egenföretagares karenstid (mom. 6)

Karin Israelsson och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion Sf337." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det får anses stötande att det för företagare finns begränsningar i möjligheten att skapa ett gott försäkringsskydd när sådana begränsningar inte finns för löntagare. Inte heller för en företagare som övergår till att bli löntagare finns någon begränsning i nämnda avseende. Kravet på god hälsa för övergång till kortare eller ingen karenstid har slopats fr. o. m. år 1986. Enligt utskottets mening bör med bifall till motion Sf337 även det andra villkoret för val av karenstid för egenföretagare – nämligen åldersgränsen 55 år – slopas och regeringen bör snarast lägga fram förslag i frågan.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *egenföretagares karenstid*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf337 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Pensionärernas vårdavgifter vid sjukhusvård (mom. 11)

Karin Israelsson (c), Margó Ingvardsson (vpk) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "Liksom departementschefen" och slutar på s. 13 med "den 1 januari 1988." bort ha följande lydelse:

Förslaget att slopa ålderspensionärernas friår i sjukvården innebär enligt utskottets uppfattning, även med en spärregel av den typ som förespråkas i vissa motioner och som socialutskottets majoritet förordat, en oacceptabel försämring för de sämst ställda pensionärerna. Den enskildes möjligheter till rehabilitering minskar drastiskt. Utskottet avstyrker därför propositionens förslag i denna del.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *pensionärernas vårdavgifter vid sjukhusvård*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 4, 1986/87:Sf272 yrkande 1 och 1986/87:Sf336 yrkande 5 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf211, 1986/87:Sf275, 1986/87:Sf289, 1986/87:Sf296, 1986/87:Sf326 och 1986/87:Sf348 yrkande 4 avslår de i propositionen framlagda förslagen till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser 2 kap. 12 och 14 §§ och 3 kap. 4 § och till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

5. Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård m. m. (mom. 12)

SfU 1986/87:14

Karin Israelsson (c), Margó Ingvardsson (vpk) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "Riksdagen har" och slutar mitt på s. 15 med "till känna." bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att föräldrarna känner att samhällets resurser står till deras förfogande inför en så livsavgörande händelse som det är få en ny familjemedlem.

Ett förslag om avdrag från föräldrapenningen vid förlossningsvård har tidigare behandlats av riksdagen. Utskottet ansåg då (se SfU 1984/85:12) att förslaget stod i strid med principen om att mödravård och förlossningsvård bör vara gratis. Utskottet anser att den principen fortfarande bör gälla. Några nya skäl för regeringens förslag har inte redovisats. Utskottet anser därför att riksdagen bör vidhålla sin tidigare inställning och med bifall till motionerna Sf214 yrkande 1, Sf288 och Sf335 avslå propositionen i denna del och motion Sf269.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf214 yrkande 1, 1986/87:Sf288 och 1986/87:Sf335 och med anledning av motion 1986/87:Sf269 avslår det i propositionen framlagda förslaget till ny lydelse av 4 kap. 8 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

6. Höjning av socialavgifter (mom. 15)

Nils Carlshamre, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Såvitt gäller" och slutar på s. 18 med "senare betänkande." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i sitt betänkande SfU 1986/87:12 tillstyrkt regeringens förslag om förbättrad kompensation vid korttidssjukdom m. m. I konsekvens härmed vill inte utskottet motsätta sig en höjning av sjukförsäkringsavgiften med 0,8 % för att finansiera reformen. Utskottet har ovan i reservation 1 tillstyrkt de i motion Sf329 föreslagna besparingarna inom sjukförsäkringen. Härigenom kan såsom framhållits i yrkande 5 i samma motion sjukförsäkringsavgiften sänkas med 0,50 procentenheter och folkpensionsavgiften höjas i motsvarande mån. Sammantaget innebär det anförda att utskottet tillstyrker en höjning av sjukförsäkringsavgiften med 0,30 procentenheter och av folkpensionsavgiften med 0,50 procentenheter.

Som skäl för den i propositionen föreslagna höjningen av arbetsskadeavgiften har anförts att arbetsskadefonden kan befaras vara slut vid utgången av år 1988. Utskottet anser dock inte att en höjning av arbetsskadeavgiften är rätt väg för att komma till rätta med problemen inom arbetsskadeförsäkring. en utan att andra åtgärder måste vidtas. Förslag till andra åtgärder har lagts fram i motion Sf254 som kommer att behandlas i ett senare betänkande. I avvaktan på denna behandling anser utskottet att höjningen av arbetsskade-

avgiften bör anstå. Utskottet avstyrker därför den i propositionen föreslagna höjningen och biträder av motion Sf254 yrkande 3. Genom detta blir också motion Sf349 yrkande 5 tillgodosedd.

Riksdagen har godkänt regeringens förslag om bl. a. höjda ersättningsnivåer inom arbetslöshetsförsäkringen. Till följd därav måste arbetsmarknadsavgiften höjas. Utskottet avstyrker därför bifall till motion A260 yrkande 5.

dels – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. *beträffande höjning av socialavgifter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf254 yrkande 3, 1986/87:Sf329 yrkande 2 och 1986/87:Sf349 yrkande 5 och med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf346 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf104 yrkande 2 1986/87:Sf105 yrkande 3, 1986/87:Sf323 yrkande 2 och 1986/87:A260 yrkande 5 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter med den ändringen i 2 kap. 1 § att sjukförsäkringsavgiften bestäms till 9,60 %, folkpensionsavgiften till 9,95 % och arbetsskadeavgiften till oförändrat 0,60 % samt i 3 kap. 1 § att sjukförsäkringsavgiften bestäms till 9,10 %, folkpensionsavgiften till 9,95 % och arbetsskadeavgiften till oförändrat 0,60 %.

dels – vid avslag på reservation 1 – att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. *beträffande höjning av socialavgifter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf254 yrkande 3, 1986/87:Sf329 yrkande 2 och 1986/87:Sf349 yrkande 5 och med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf346 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf104 yrkande 2, 1986/87:Sf105 yrkande 3, 1986/87:Sf323 yrkande 2, och 1986/87:A260 yrkande 5 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter med den ändringen i såväl 2 kap. 1 § som 3 kap. 1 § att arbetsskadeavgiften bestäms till oförändrat 0,60 %.

7. Höjning av socialavgifter (mom. 15)

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Såvitt gäller" och slutar på s. 18 med "motion Sf346." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser – av hänsyn till avtalsrörelsen 1988 – att de i propositionen föreslagna höjningarna av socialavgifterna inte bör genomföras. Förslaget om en höjning av arbetsskadeavgiften bör avslås även av det skälet att en sådan höjning inte är rätt väg för att komma till rätta med problemen inom arbetsskadeförsäkringen utan andra åtgärder måste vidtas. Förslag till sådana åtgärder har lagts fram i motion Sf349 och kommer att behandlas i ett senare betänkande. Förslaget till lag om ändring i lagen om socialavgifter bör sålunda med bifall till motion Sf346 avslås av riksdagen. Härigenom tillgodoses också motionerna Sf104 yrkande 2, Sf105 yrkande 3, Sf254 yrkande 3, Sf323 yrkande 2, Sf349 yrkande 5 och A260 yrkande 5.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

SfU 1986/87:14

15. *beträffande höjning av socialavgifter*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf346 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf104 yrkande 2, 1986/87:Sf105 yrkande 3, 1986/87:Sf254 yrkande 3, 1986/87:Sf323 yrkande 2, 1986/87:Sf349 yrkande 5 och 1986/87:A260 yrkande 5 samt med avslag på motion 1986/87:Sf329 yrkande 2 avslår det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

8. Höjning av socialavgifter (mom. 15)

Karin Israelsson och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Såvitt gäller" och slutar på s. 18 med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna höjningen av sjukförsäkringsavgiften för egenföretagare med 0,3 % är enligt utskottets uppfattning inte motiverad med hänsyn till att egenföretagarna i väsentliga avseenden inte omfattas av den i proposition 1986/87:69 föreslagna förbättrade kompensationen vid korttidssjukdom m. m. Den föreslagna avgiftshöjningen motverkar också strävandena att stärka enmans- och småföretagens situation sett mot bakgrund av nyetableringsbehovet. Riksdagen bör därför enligt utskottets uppfattning med bifall till motionerna Sf104 yrkande 2 och Sf323 yrkande 2 avslå propositionens förslag om höjning av sjukförsäkringsavgiften för egenföretagare.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. *beträffande höjning av socialavgifter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf104 yrkande 2 och 1986/87:Sf323 yrkande 2 och med anledning av propositionen och motionerna 1986/87:Sf105 yrkande 3, 1986/87:Sf329 yrkande 2 och 1986/87:Sf346 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf349 yrkande 5 och 1986/87:A260 yrkande 5 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter med den ändringen i 3 kap. 1 § att sjukförsäkringsavgiften bestäms till oförändrat 9,30 %.

9. Medelsanvisning till sjukförsäkring m. m. (mom. 16)

Under förutsättning av bifall till reservation 4

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "till anslagsberäkning." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan avstyrkt förslaget att slopa det s. k. avgiftsfria året. Någon sådan nedsättning av den allmänna sjukvårdsersättningen som förutskickats i propositionen kan därför inte göras utan anslaget måste höjas med 15 % av den beräknade besparingen.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

SfU 1986/87:14

16. beträffande *medelsanvisning till sjukförsäkring m. m.*
att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/
87:Sf272 yrkande 2 till *Bidrag till sjukförsäkringen* för budgetåret
1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 5 784 000 000 kr.

Särskilt yttrande

Läkemedel (mom. 14)

Margó Ingvardsson (vpk) anför:

Utskottet har godtagit regeringens förslag om höjda patientavgifter vid läkemedelsinköp. Jag anser att dessa kostnadsökningar bör föranleda förbättringar av högkostnadsskyddet. Med hänsyn till att vpk:s motion härom kommer att behandlas först i ett senare sammanhang har jag för dagen inte något yrkande, utan återkommer senare till frågan.

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ dels att 2 kap. 14 § skall upphöra att gälla, dels att 2 kap. 3, 6 och 12 §§, 3 kap. 4 § samt 4 kap. 8 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §²

Ersättning för tandvård utges om vården meddelas vid *folktandvårdspoliklinik*, odontologisk fakultet eller *tandsjukvårdscentral* eller *eljest* genom det allmännas försorg eller lämnas av tandläkare, som är uppförd på en av den allmänna försäkringskassan upprättad förteckning. Ersättning *utgår* enligt grunder som regeringen efter förslag av riksförsäkringsverket fastställer för högst två år i sänder.

Ersättning för tandvård utges om vården meddelas vid *folktandvårdsklinik*, odontologisk fakultet eller *annars* genom det allmännas försorg eller lämnas av tandläkare, som är uppförd på en av den allmänna försäkringskassan upprättad förteckning. Ersättning *utges* enligt grunder som regeringen efter förslag av riksförsäkringsverket fastställer för högst två år i sänder.

En vårdgivare som avses i första stycket skall vara ansluten till en försäkring, som täcker kostnaderna i särskilt angivna fall för behandlingar som behöver göras om. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka fall kostnadsskyddet skall omfatta.

Vad som sägs i första stycket gäller inte ersättning för tandvård åt försäkrad, som inte fyller minst tjugo år under det år vården inleds. Om avgiftsfri tandvård åt sådan försäkrad *stadgas* i *folktandvårdslagen (1973:457)*. Regeringen meddelar *bestämmelser om ersättning till den som ombesörjer sådan vård.*

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte ersättning för tandvård åt försäkrad, som inte fyller minst tjugo år under det år vården inleds. Om avgiftsfri tandvård åt sådan försäkrad *föreskrivs* i *tandvårdslagen (1985:125)*.

Ersättning för oralkirurgisk behandling eller annan åtgärd, som finns angiven i förteckning som fastställs av regeringen, utges enligt 2 §.

6 §³

Har en försäkrad med anledning av sjukdom erhållit läkarvård eller

Har en försäkrad med anledning av sjukdom erhållit läkarvård eller

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1984:686.

³ Senaste lydelse 1984:686.

Nuvarande lydelse

annan sjukvårdande behandling, som avses i 2 eller 5 §, eller sjukhusvård eller konvalescentvård enligt 4 §, utges ersättning för resekostnader i samband med vården enligt grunder som regeringen fastställer. Detsamma gäller resekostnader i samband med tandvård som avses i 3 §.

Föreslagen lydelse

annan sjukvårdande behandling, som avses i 2 eller 5 §, eller sjukhusvård eller konvalescentvård enligt 4 §, utges ersättning för resekostnader i samband med vården enligt grunder som regeringen fastställer. Detsamma gäller resekostnader i samband med

1. *tillhandahållande av hjälpmedel åt handikappad,*
2. *tandvård som avses i 3 §,*
3. *besök med anledning av sjukdom hos läkare eller sjukgymnast inom företagshälsovård, för vilken bidrag lämnas efter beslut av yrkesinspektionen, eller*
4. *besök med anledning av sjukdom hos läkare inom studerandeor- ganisationernas hälsovård, för vilken statsbidrag utbetalas av högskolestyrelse.*

Ersättning för sjuktransporter utges enligt grunder som regeringen fastställer.

En allmän försäkringskassa får träffa överenskommelse med en kommun eller en landstingskommun om gottgörelse för kommunens kostnader för åtgärder som kan beräknas leda till att kassans utgifter för resekostnadsersättning minskar. En sådan överenskommelse skall för att gälla godkännas av riksförsäkringsverket.

12 §⁴

För tid efter ingången av den månad varunder den försäkrade fyllt 70 år eller dessförinnan börjat åtnjuta hel ålderspension enligt denna lag, får ersättning för sjukhusvård på grund av sjukdom utges för högst 365 dagar. Vad nu sagts tillämpas även för tid, varunder den försäkrade åtnjuter hel förtidspension, och skall med sådan tid jämföras efterföljande tid, därest förtidspensionen upphört att utges med månaden näst före den, varunder den försäkrade börjat åtnjuta hel ålderspension.

För tid efter ingången av den månad varunder den försäkrade fyllt 70 år eller dessförinnan börjat åtnjuta hel ålderspension enligt denna lag, lämnas inte ersättning för sjukhusvård. För tid varunder den försäkrade åtnjuter hel förtidspension lämnas ersättning för sjukhusvård på grund av sjukdom för högst 365 dagar.

⁴ Senaste lydelse 1985:87.

Vad i första stycket stadgas med avseende på förtidspension äger motsvarande tillämpning där den försäkrade skulle hava kommit i åtnjutande av sådan pension, om han varit svensk medborgare.

3 kap.

4 §⁵

Hel sjukpenning utgör för dag 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela kronor.

För varje dag då den försäkrade får sjukhusvård skall sjukpenningen minskas med 55 kronor, dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Därvid skall det belopp varmed minskning sker avrundas till närmast lägre hela kronor.

Andra stycket gäller inte i fråga om sjukpenning för tid efter ingången av den månad varunder den försäkrade fyllt 70 år eller dessförinnan börjat åtnjuta hel ålderspension enligt denna lag.

4 kap.

8 §⁶

Föräldrapenning får utges med belopp som motsvarar hel, halv eller fjärdedels garantinivå när föräldern arbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket tillämpas *inte* på föräldrapenning.

Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket *skall också* tillämpas på föräldrapenning. *Hel föräldrapenning vid sjukhusvård utges dock alltid med lägst 60 kronor om dagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

⁵ Senaste lydelse 1985:1082.

⁶ Senaste lydelse 1985:87.

Lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Härigenom föreskrivs att 17 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17 §¹

Av patienterna får tas ut vårdavgifter enligt grunder som landstingskommunen bestämmer, i den mån inte annat är särskilt föreskrivet. Patienter som är bosatta inom landstingskommunen skall därvid behandlas lika.

När sjukhusvård meddelas en pensionär *sedan denne under tid som anges i 2 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring erhållit sådan vård under 365 dagar*, får vårdavgiften bestämmas till högst 55 kronor per vård dag.

När sjukhusvård meddelas en pensionär *och sjukhusvården enligt 2 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring inte ersätts från den allmänna försäkringen*, får vårdavgiften bestämmas till högst 55 kronor per vård dag.

En fordran på vårdavgift preskriberas tre år efter tillkomsten. I övrigt gäller preskriptionslagen (1981:130) i fråga om sådana fordringar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

¹ Senaste lydelse 1986:862.

Lag om ändring i lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m.

Häri genom föreskrivs att 3 och 7 §§ lagen (1981:49) om begränsning av läkemedelskostnader, m.m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 §¹

I andra fall än som avses i 2 § skall det fastställda priset för samtidigt på grund av sjukdom förskrivna och inköpta läkemedel sättas ned med hälften av det belopp som överstiger 30 kronor och hela det belopp som överstiger 80 kronor. Om en förskrivning är avsedd att expedieras mer än en gång, gäller nedsättningen köpesumman vid varje avsett expeditionstillfälle. Vid beräkning av prisnedsättningen beaktas inte den avgift som kan ha uttagits för expedition av telefonförskrivna läkemedel.

I andra fall än som avses i 2 § skall det fastställda priset för samtidigt på grund av sjukdom förskrivna och inköpta läkemedel sättas ned med hela det belopp som överstiger 60 kronor. Om en förskrivning är avsedd att expedieras mer än en gång, gäller nedsättningen köpesumman vid varje avsett expeditionstillfälle. Vid beräkning av prisnedsättningen beaktas inte den avgift som kan ha uttagits för expedition av telefonförskrivna läkemedel.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även när skyddsläkemedel i annat fall än som avses i 2 § andra stycket förskrivs till havande eller ammande kvinna eller till barn.

Från prisnedsättning enligt denna paragraf kan regeringen undanta ett visst läkemedel eller en viss grupp av läkemedel som avses i första stycket.

7 §²

Visar någon att han i den omfattning som anges i andra stycket har köpt prisnedsatta läkemedel som avses i 3 § eller har erlagt patientavgift för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som avses i 2 kap. 2 och 5 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring eller för motsvarande vård eller behandling som erhållits inom företagshälsovård, för vilken bidrag lämnas efter beslut av yrkesinspektionen, är han befriad från att därefter betala för utskrivna läkemedel. Befrielsen gäller under den tid som återstår av ett år, räknat

Visar någon att han i den omfattning som anges i andra stycket har köpt prisnedsatta eller andra läkemedel som avses i 3 § eller har erlagt patientavgift för läkarvård eller annan sjukvårdande behandling som avses i 2 kap. 2 och 5 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring eller för motsvarande vård eller behandling som erhållits inom företagshälsovård, för vilken bidrag lämnas efter beslut av yrkesinspektionen, är han befriad från att därefter betala för utskrivna läkemedel. Befrielsen gäller under den tid som

¹ Senaste lydelse 1985:1081.

² Senaste lydelse 1985:1081.

Nuvarande lydelse

från det första vårdtillfället, behandlingstillfället eller läkemedelsinköpet.

För kostnadsbefrielse enligt första stycket fordras att prisnedsatta läkemedel har inköpts eller patientavgifter för läkarbesök erlagts vid sammanlagt minst 15 tillfällen. Med ett sådant tillfälle likställs två tillfällen då patientavgift har erlagts för besök för sjukvårdande behandlingar eller för telefonrådförfrågningar som har skett hos läkare eller privatpraktiserande sjukgymnast.

Har en förälder eller föräldrar gemensamt flera barn under 16 år i sin vård, får barnen gemensamt kostnadsbefrielse när antalet vårdtillfällen, behandlingstillfällen och läkemedelsinköp för barnen sammanlagt uppgår till vad som sägs i andra stycket.

Kostnadsbefrielse gäller under den tid som avses i första stycket även för barn som under denna tid fyller 16 år.

Med förälder avses även fosterförälder. Som förälder räknas även den med vilken en förälder stadigvarande sammanbor och som är eller har varit gift eller har eller har haft barn med föräldern.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Föreslagen lydelse

återstår av ett år, räknat från det första vårdtillfället, behandlingstillfället eller läkemedelsinköpet.

För kostnadsbefrielse enligt första stycket fordras att prisnedsatta läkemedel har inköpts eller patientavgifter för läkarbesök erlagts vid sammanlagt minst 15 tillfällen. Med ett sådant tillfälle likställs *dels ett köp av läkemedel som avses i 3 § för ett belopp som överstiger 30 men inte 60 kronor, dels två tillfällen* då patientavgift har erlagts för besök för sjukvårdande behandlingar eller för telefonrådförfrågningar som har skett hos läkare eller privatpraktiserande sjukgymnast.

SFU 1986/87:14

Bilaga 1

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §¹

En arbetsgivare skall på det avgiftsunderlag som anges i 3–5 §§ för varje år betala

1. sjukförsäkringsavgift med 9,30 procent,	1. sjukförsäkringsavgift med 10,10 procent,
2. folkpensionsavgift med 9,45 procent,	
3. tilläggsavgift efter den procentsats som anges i särskild lag,	
4. delpensionsavgift med 0,50 procent,	
5. barnomsorgsavgift med 2,20 procent,	
6. arbetsskadeavgift med 0,60 procent,	6. arbetsskadeavgift med 0,90 procent,
7. arbetsmarknadsavgift med 2,006 procent,	7. arbetsmarknadsavgift med 2,16 procent,
8. arbetarskyddsavgift med 0,35 procent,	
9. vuxenutbildningsavgift med 0,270 procent samt	
10. lönegarantiavgift med 0,20 procent.	

Arbetsgivare som avses i 1 kap. 2 § andra stycket skall dock betala endast tilläggsavgift.

Staten betalar inte arbetsskadeavgift.

3 kap.

1 §²

En försäkrad som avses i 1 kap. 2 § skall på det avgiftsunderlag som anges i 3–5 §§ för varje år betala

1. sjukförsäkringsavgift med 9,30 procent,	1. sjukförsäkringsavgift med 9,60 procent,
2. folkpensionsavgift med 9,45 procent,	
3. tilläggsavgift efter den procentsats som anges i särskild lag,	
4. delpensionsavgift med 0,50 procent,	
5. barnomsorgsavgift med 2,20 procent,	
6. arbetsskadeavgift med 0,60 procent samt	6. arbetsskadeavgift med 0,90 procent samt
7. arbetarskyddsavgift med 0,20 procent.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1986:331.

² Senaste lydelse 1985:323.

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över vissa med anledning av proposition 1986/87:100 bil. 7 väckta motioner, nämligen motion 1986/87:Sf275 av Göran Magnusson (s) och Yngve Wernersson (s), motion 1986/87:Sf289 av Bengt Kronblad (s) och Nils Nordh (s), motion 1986/87:Sf296 av Ingvar Björk (s) och Birger Rosqvist (s) samt motion 1986/87:Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. (m), såvitt avser yrkande 4. Motionerna berör frågan om en särskild begränsningsregel för avgift som betalas av pensionär vid vård på sjukhus (vårdavgift).

Utskottet

Motionerna

I *motion 1986/87:Sf275 (s)* hemställs att riksdagen beslutar att även ålderspensionär skall betala högst en tredjedel av pensionen per dag räknat i sjukhusavgift. Motionärerna hänvisar till att den som har sjukpenning betalar maximalt en tredjedel av denna i vårdavgift och till att den som uppbär föräldrapenning är garanterad att få behålla 60 kr. av denna. Enligt motionärernas mening bör ett liknande förfarande gälla även pensionärer.

Systemet bör utformas så att ingen pensionär skall betala mer än en tredjedel av pension och pensionstillskott, kommunalt bostadstillägg eller allmän tjänstepension för dag räknat i sjukhusavgift.

I *motion 1986/87:Sf289 (s)* hemställs att riksdagen beslutar att införa en begränsningsregel så att även ålderspensionärer betalar högst en tredjedel av pensionen per dag räknat i sjukhusavgift. I motionen framhålls att detta skulle innebära att alla inom regelsystemet jämställs och betalar 55 kr. per dag, dock högst en tredjedel av sin ersättning.

I *motion 1986/87:Sf296 (s)* hemställs att riksdagen beslutar att samma regler för sjukhusavgiftens storlek skall gälla för såväl ålderspensionärer som för sjukpenningplacerade. I motionen anförs att många ålderspensionärer med enbart folkpension och pensionstillskott annars kommer att betala mer för sin sjukhusvistelse än en låginkomsttagare med motsvarande inkomster. Resultatet blir, enligt motionärerna, att många pensionärer kommer att behöva begära nedsättning av avgiften för att klara hyran under sjukhusvis-

telsen. Då är man tillbaka i den situation som rådde under systemet med de differentierade vårdavgifterna.

SfU.1986/87:14

Bilaga 2

I motion 1986/87:Sf348 (m) yrkande 4 hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bil. 7 beslutar avslå det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Motionärerna biträder i princip propositionens förslag om avskaffande av det avgiftsfria sjukhusåret för ålderspensionärer men avvisar nu föreliggande förslag och begär ett nytt, som tillförsäkrar betalningssvaga pensionärer samma rätt till avgiftsnedsettning eller avgiftsbefrielse som tillkommer sjukpenningförsäkrade patienter. Motionärerna vill – i avvaktan på en livsvarig sjukvårdsförsäkring – ha en spärregel för pensionärens avgiftsskyldighet, likvärdig med den som gäller för sjukpenningförsäkrade. Detta är enligt motionärerna en nödvändig förutsättning för att ett avskaffande i princip av det fria sjukhusåret skall kunna accepteras. Pensionären skall alltid ha rätt att för eget bruk behålla minst två tredjedelar av pensionen. Regeln skall, enligt motionärerna, vara lika bindande och lika lätt att hantera som sjukpenningregeln. Ingen hänsyn skall tas till sidoinkomster eller förmögenhet och ej heller till det behovsprövade kommunala bostadstillägget. Ingen individuell behovsprövning skall förekomma. Möjligheten till särskild avgiftsnedsettning skall finnas kvar.

Gällande bestämmelser m. m.

Ersättning för sjukhusvård utges från den allmänna försäkringen till dem som driver sjukhusen (landstingskommunerna och de kommuner som är sjukvårdshuvudmän). Regeringen fastställer med stöd av 2 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) grunderna för ersättningen. Grunderna bygger på överenskommelser som regelbundet träffas med Landstingsförbundet. Sedan den 1 januari 1987 erhåller sjukvårdshuvudmännen ersättning som ingår i den allmänna sjukvårdsersättningen. För den som är sjukpenningförsäkrad görs ett avdrag på sjukpenningen för varje dag som den försäkrade vistas på sjukhuset, för närvarande 55 kr. (3 kap. 4 § andra stycket AFL). Avdraget får dock enligt samma lagrum uppgå till högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Det är förutsatt att sjukvårdshuvudmannen inte tar ut någon avgift från vårdtagaren för sjukhusvården när denna ersätts från försäkringen.

För pensionärer som har hel ålderspension eller hel förtidspension utges enligt 2 kap. 12 § AFL ersättning från den allmänna försäkringen för sammanlagt högst 365 dagars sjukhusvård. Något avdrag från pensionen görs då inte (det s. k. avgiftsfria året). Sedan denna förmån har utnyttjats helt – det kan ske under en sammanhängande vårdperiod eller vid flera kortare vårdtillfällen – är pensionären ”utförsäkrad”. När en pensionär har utförsäkrats utges inte längre någon försäkringsersättning till sjukvårdshuvudmannen för sjukhusvård av pensionären.

I dessa fall är sjukvårdshuvudmannen i stället hänvisad till att själv ta ut vårdavgift av pensionären med stöd av 17 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL. Enligt lagrummets första stycke bestämmer sjukvårdshu-

vudmannen grunderna för vårdavgifter. När det gäller sjukhusvård av en utförsäkrad pensionär föreskrivs i andra stycket att vårdavgift får tas ut med högst 55 kr. per vård dag.

I överenskommelse mellan staten och sjukvårdshuvudmännen med anledning av beslutet att avskaffa de differentierade vårdavgifterna förutsätts att avgiftsnedläggning skall medges vid behov. Ett skäl för nedsättning av avgiften är, enligt överenskommelsen, pensionärens behov av och möjlighet att betala kostnaden för egen bostad. I överenskommelsen förutsätts vidare att hänsyn skall tas till pensionärens behov av medel för särskilda rehabiliteringsinsatser. Information skall ges till berörda pensionärer om möjligheten till nedsättning av vårdavgiften.

I årets budgetproposition föreslås (bil. 7 s. 45 f. och 58 f.) att det avgiftsfria året för pensionärer vid sjukhusvistelse avskaffas. Undantag görs dock för pensionärer med hel förtidspension som föreslås få behålla förmånen av ett avgiftsfritt år. Enligt förslaget skall avdrag på sjukpenningen inte göras för det begränsade antal pensionärer som har rätt till sjukpenning och som genom de föreslagna ändringarna blir avgiftsskyldiga. Ersättning från sjukförsäkringen för sjukhusvård skall inte lämnas när pensionären är avgiftsskyldig.

Tidigare riksdagsbehandling

I proposition 1985/86:43 om avgifter för ålders- och förtidspensionärer vid sjukhusvård m. m. föreslogs bl. a. en återgång till systemet med fasta avgifter för sjukhusvård för utförsäkrade pensionärer. Detta skulle ske genom en ändring av 17 § HSL.

Två motioner (vpk resp. c), som väcktes med anledning av propositionen, tog upp vissa frågor om skyddet för pensionärer med små pensionsinkomster. Utskottet avstyrkte motionerna och hänvisade till att det enligt det avtal som träffats med Landstingsförbundet förutsätts att sjukvårdshuvudmännen vid behov medger avgiftsnedläggning (SoU 1985/86:9 s. 6 f.). Utskottet erinrade vidare om ett tidigare uttalande (i betänkandet SoU 1982/83:34 s. 13) att den som skulle bestämma den differentierade vårdavgiften självmant borde beakta den enskildes och hans familjs situation och oberoende av särskilt yrkande nedsätta avgiften. Utskottet förklarade att det fortfarande hade uppfattningen att det principiellt var önskvärt att den som bestämmer avgiften självmant beaktar om det finns skäl för nedsättning. Eftersom man förutsattes överge systemet med en allmän inkomstprövning för bestämmande av avgiften kunde detta dock vara förenat med vissa svårigheter. Utskottet ansåg att det ankom på sjukvårdshuvudmännen att utforma reglerna för prövning och nedsättning av vårdavgiften i enskilda fall. Utskottet underströk vikten av att information skulle lämnas till berörda pensionärer om möjligheterna till nedsättning i enlighet med det träffade avtalet (betänkandet s. 6 f.).

Socialutskottet, som inte har att yttra sig över propositionsförslaget om avskaffande av det s. k. friåret för ålderspensionärer, delar den syn som kommer till uttryck i samtliga här aktuella motioner, nämligen att en sådan förändring aktualiserar frågan om en spärregel som skyddar de sämst ställda pensionärerna mot att drabbas av en orimligt hög avgift vid sjukhusvård. De möjligheter som nu finns till nedsättning av avgiften efter en individuell prövning av behovet förutsätter att pensionären själv begär nedsättning och redovisar motiven härför. Vid ett avskaffande av det s. k. fria året ökar antalet pensionärer som har att erlägga vårdavgift. Många enstaka korta vårdtillfällen kommer att omfattas av avgiftsuttaget. I det läget behövs en mera schabloniserad regel för att skydda pensionärer med låga inkomster. Utskottet vill även erinra om att nedsättning enligt nuvarande avtal främst anknyter till pensionärens behov av egen bostad och/eller medel för rehabiliteringsinsatser. Den situationen att pensionären har små inkomster eller svag ekonomi i övrigt har inte i sig berörts i avtalet.

På grund av det anförda anser utskottet i likhet med motionärerna att det finns skäl att nu införa en ytterligare begränsning vilken skyddar pensionärer med låga pensionsinkomster mot att debiteras en avgift av 55 kr. per vård dag. En lösning som förespråkas i motionerna och som utskottet också ser som principiellt riktig vore att anknyta till de regler som gäller beträffande sjukpenning. Enligt 3 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring minskar vid sjukhusvård den utgående sjukpenningen med 55 kr. per vård dag, dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. En liknande regel bör gälla för pensionärer som har att erlägga vårdavgift.

Det bör ankomma på regeringen att utforma förslag härom och snarast framlägga detta för riksdagen. Utskottet vill emellertid betona att reglerna skall vara schabloniserade och enkla att tillämpa, och att de inte skall innebära en individuell behovsprövning. Möjligheten till nedsättning med hänsyn till särskilda behov bör kvarstå vid sidan av den nu beskrivna begränsningsregeln.

Stockholm den 31 mars 1987

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), John Johnsson (s), Göte Jonsson (m), Kjell Nilsson (s), Ulla Tillander (c), Blenda Littmarck (m), Aina Westin (s), Yvonne Sandberg-Fries (s), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk), Ingrid Andersson (s), Ingvar Eriksson (m), Claes Rensfeldt (s), Maud Björnemalm (s) och Kjell-Arne Welin (fp).

Särskilt yttrande

SfU 1986/87:14

Bilaga 2

Avskaffande av det s. k. friåret för ålderspensionärer

Ulla Tillander (c), Rosa Östh (c) och Inga Lantz (vpk) anför:

I motion 1986/87:Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 4 och motion 1986/87:Sf272 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 1 hemställs att förslaget om slopat friår på sjukhus skall avslås. Vår inställning till friåret framgår av dessa motioner.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1986/87:1y

SfU 1986/87:14
Bilaga 3

om höjning av arbetsmarknadsavgiften

Till socialförsäkringsutskottet

I detta yttrande behandlas två skilda frågor. Den ena gäller arbetsmarknadsavgiften enligt lagen om socialavgifter, den andra vissa ändringar i lagen om allmän försäkring.

I. Arbetsmarknadsavgiften

Regeringen har i årets budgetproposition, bilaga 7, föreslagit en höjning av arbetsmarknadsavgiften enligt 2 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter. Frågan om ändring av denna lagparagraf – som berör även andra avgifter än arbetsmarknadsavgiften – är hänvisad till beredning av socialförsäkringsutskottet. Moderata samlingspartiet hemställer i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade kommittémotionen 1986/87:A260 yrkande 5 att riksdagen skall avslå regeringsförslaget i vad avser arbetsmarknadsavgiften.

Med överlämnande av motion A260 i den aktuella delen får arbetsmarknadsutskottet anföra följande.

Bakgrunden till förslaget att höja arbetsmarknadsavgiften är de förslag regeringen har lagt fram om höjningar av ersättningarna vid arbetslöshet och av utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning. Denna reformkostnad har beräknats till 332 milj. kr. och bör enligt regeringen täckas fullt ut genom att arbetsmarknadsavgiften höjs med 0,154 procentenheter till 2,16 % från den 1 januari 1988.

I det betänkande om arbetsmarknadspolitiken som arbetsmarknadsutskottet avger inom kort (AU 1986/87:11) kommer utskottet att tillstyrka regeringsförslagen beträffande de höjda ersättningsnivåerna. Utskottet instämmer i att reformkostnaden bör täckas på det sätt regeringen har föreslagit, dvs. med en höjd arbetsmarknadsavgift. Ställningstagandena i dessa frågor innebär att utskottet samtidigt avstyrker motionsyrkanden med alternativa förslag i dessa frågor från moderata samlingspartiet samt från centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. De två sistnämnda partierna har dock i sina motioner inte gått in på frågan om arbetsmarknadsavgiften.

Med hänvisning till det anförda hemställer arbetsmarknadsutskottet att socialförsäkringsutskottet föreslår riksdagen att med avslag på motion 1986/87:A260 yrkande 5 anta regeringens förslag om ändring av 2 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter i vad avser höjning av arbetsmarknadsavgiften.

II. Ändringar i lagen om allmän försäkring

Regeringen föreslår vidare i bilaga 12 (s. 89–92) till budgetpropositionen att det s. k. starta-eget-bidraget skall bli pensionsgrundande. Bidraget utgår till arbetslösa som startar egen rörelse och till följd härav inte har rätt till arbetslöshetsersättning.

Arbetsmarknadsutskottet biträder detta förslag som innefattar ändring av 11 kap. 2 § lagen om allmän försäkring. I regeringens lagförslag ingår dessutom en ändring som avser vuxenstudiestödet. Med hänsyn till att socialförsäkringsutskottet har att handlägga frågorna om vuxenstudiestödet synes lämpligt att härtill knyta den slutliga beredningen av ändringsförslaget beträffande lagen om allmän försäkring. Om detta har samråd under hand ägt rum mellan utskottens kanslier.

Med överlämnande av det till proposition 1986/87:100 bilaga 12 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring hemställer arbetsmarknadsutskottet att socialförsäkringsutskottet föreslår riksdagen att anta detta lagförslag såvitt avser det här aktuella s. k. starta-eget-bidraget.

Stockholm den 5 mars 1987

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Lahja Exner (s), Bengt Wittbom (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Sven Lundberg (s), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp), Monica Öhman (s) och Ture Ångqvist (s).

Avvikande mening

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser att den del av yttrandet som börjar med "I det" och slutar med "av arbetsmarknadsavgiften" bort ha följande lydelse:

Ställningstagandet till regeringens förslag om höjning av arbetsmarknadsavgiften hänger samman med behandlingen av frågan om nivåerna på ersättningarna vid arbetslöshet och utbildningsbidragen. Detta redovisas inom kort i utskottets betänkande om arbetsmarknadspolitiken (AU 1986/87:11). Moderata samlingspartiet har därvid förordat att önskemålen om förbättrade kassaersättningar skall tillgodoses genom en frivillig tilläggsförsäkring som finansieras i annan ordning utan ianspråktagande av ytterligare avgiftsmedel enligt lagen om sociala avgifter. Detta har utvecklats i en reservation (nr 62) till betänkandet. Mot den bakgrunden avstyrks den höjning av arbetsmarknadsavgiften som föreslås i budgetpropositionen.

Med hänvisning till det anförda hemställs att socialförsäkringsutskottet föreslår att riksdagen skall med bifall till motion 1986/87:A260 yrkande 5

Särskilda yttranden

1. Elver Jonsson och Charlotte Branting (fp) anför:

När det gäller finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen har folkpartiet i partimotion 1986/87:A229 principiellt uttalat sig för att egenavgifterna till försäkringen bör höjas och att arbetsgivarnas ansvar för finansieringen ökas. Därmed avses att skapa incitament för arbetsmarknadens parter att sluta löneavtal som inte är inflationsdrivande och inte heller skapar arbetslöshet. I enlighet med detta resonemang har vi godtagit en höjning av arbetsmarknadsavgiften samtidigt som vi har begärt ett ändrat statsbidragssystem när det gäller arbetslöshetskassorna som bl. a. innebär höjda avgifter för medlemmarna. Den frågan behandlas för närvarande i arbetsmarknadsutskottet (AU 1986/87:11).

2. Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anför:

När det gäller förbättrade ersättningar vid arbetslöshet har centerpartiet intagit ståndpunkten att frågan bör bli föremål för överläggningar mellan regeringen å ena och de fackliga organisationerna och Arbetslöshetskassornas samorganisation å den andra sidan. Målsättningen för överläggningarna bör vara att de arbetslösa får kompensation för pris- och löneutvecklingen. Sett mot den bakgrunden framstår en höjning till 380 kr. av kassaersättningarna som rimlig. Vi har vid våra bedömningar förutsatt att höjningen av ersättningarna finansieras genom höjda egenavgifter till kassorna, dvs. genom en omfördelning från dem som har arbete till dem som är arbetslösa. Jag vill erinra om att statsbidraget till kassorna nu utgör 95 % av deras kostnader. En enhällig riksdag beslöt på hösten 1976 att statens andel skulle uppgå till 90 %, och från vår sida anser vi att denna kostnadsandel bör återställas. Även detta bör ingå i de överläggningar som vi har förutsatt skall komma till stånd.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	2
Motionerna	2
Motioner väckta med anledning av proposition 1986/87:69	2
Motion väckt under den allmänna motionstiden 1985/86	2
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87	2
Utskottet	5
D 1. Bidrag till sjukförsäkringen	5
Inledning	5
Sjukpenningförsäkringen	5
Allmänt om sjukpenning	5
Kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen m. m.	7
Egenföretagares och hemarbetandes sjukpenningsskydd	8
Rehabilitering	9
Pensionärernas vårdavgifter vid sjukhusvård	10
Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård	13
Ytterligare regelöversyn	15
Tandvård	15
Resekostnader	15
Läkemedel	16
Socialavgifterna	16
Anslagsberäkningen m. m.	18
D 4. Vissa yrkesskadeersättningar m. m.	18
Lagförslagen	19
Hemställan	19
Reservationer	21
1. Besparingar inom sjukförsäkringen (m)	21
2. Besparingar inom sjukförsäkringen (fp)	21
3. Egenföretagares karenstid (c)	22
4. Pensionärernas vårdavgifter vid sjukhusvård (c, vpk)	22
5. Avdrag från föräldrapenning vid förlossningsvård m. m. (c, vpk)	23
6. Höjning av socialavgifter (m)	23
7. Höjning av socialavgifter (fp)	24
8. Höjning av socialavgifter (c)	25
9. Medelsanvisning till sjukförsäkring m. m. (vpk)	25
Särskilt yttrande	26
Läkemedel (vpk)	26
Bilaga 1 Lagförslag	27
Bilaga 2 Yttrande från socialutskottet	34
Bilaga 3 Yttrande från arbetsmarknadsutskottet	39